

НАША

ВСЕУКРАЇНСЬКА
ПРАВОСЛАВНА
ГАЗЕТА

ВІРА

Газета заснована 1 вересня 1989 року

наш індекс 61671

Христос воскрес! Воїстину воскрес!

ПАСХАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ

Патріярха Київського
і всієї Руси-України ФІЛАРЕТА

Преосвященним архипастирям, боголюбивим пастирям, чесному чернецтву та всім вірним Української Православної Церкви Київського Патріархату

ДОРОГІ БРАТТЯ І СЕСТРИ!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Скільки внутрішньої духовної радості ми вкладаємо в ці два слова: Христос воскрес! З яким духовним піднесенням повторюємо їх безліч разів у пасхальні дні. У цих словах сутність нашої віри, непохитність нашої надії та повнота вічної радості і блаженства.

Чому ми, християни, вважаємо, що в словах «Христос воскрес» сутність нашої віри? Тому що апостол Павло каже: «Якщо Христос не воскрес, то і проповідь наша марна, марна і віра ваша. Крім цього, ми були б лжесвідками, тому що свідчили б про Бога, що Він воскресив Христа, Якого Він не воскресив» (1 Кор. 15: 14 – 15). Воскресіння Ісуса Христа є доказом, що Він не просто людина, як всі ми, а є Син Божий, Який в одній особі з'єднав дві природи – божественну і людську.

Ісус Христос сказав: «Я є істина!» (Ін. 14: 6). На якій підставі ми повинні вірити, що ці слова є дійсно правдиві? На тій підставі, що ці слова промовив Син Божий, тобто істинний Бог. А доказом того, що Він є істинний Бог, є Його воскресіння.

На підставі Євангелії безбожники не могли заперечувати воскресіння Христове. Тоді вони від свого безсилля проголосили, що Ісуса Христа як історичної особи взагалі не існувало, що це є міт.

Навіть релігії, які не вірять, що Ісус Христос є Син Божий, не заперечують Його існування в історії. Так, мусульмани називають Його пророком, а не Сином Божим. Юдеї вважають, що Ісус як історична особа жив на землі, але Він не Христос і не Син Божий.

Воскресіння Христове – незаперечний доказ, що Він є Син Божий, Який прийшов у світ спасти людський рід від гріха і смерті. Чи правда, що смерть у людській природі переможена? Адже ми знаємо, що всі люди помирають? Правда! Правда, тому що Ісус Христос воскрес і вже не помирає. Чи правда, що Ісус Христос у нетлінному тілі знаходиться на небесах? Правда! Бо це сказав Господь наш Ісус Христос, Який правдивість Своїх слів довів Своїм воскресінням.

Оскільки смерть у людській природі переможена воскресінням Христовим, то в час, визначений Богом, воскреснуть усі померлі, починаючи від Адама. Бо як через гріх одного смерть ввійшла у весь людський рід, так і через воскресіння Одного – Другого Адама, Ісуса Христа – воскреснуть усі померлі. Тому ми радіємо в пасхальні дні, іноді не усвідомлюючи причину радості.

До воскресіння Христа світ не знав цієї радості. Смерть чорною тінню висіла над людьми і над усіма їхніми діяннями.

Закінчення на стор. 2

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

Іконографія «Воскресіння Господнього»

в українському малярстві

4-5

«Франческа» з Тамарівки

8-9

Творити довіру в суспільстві

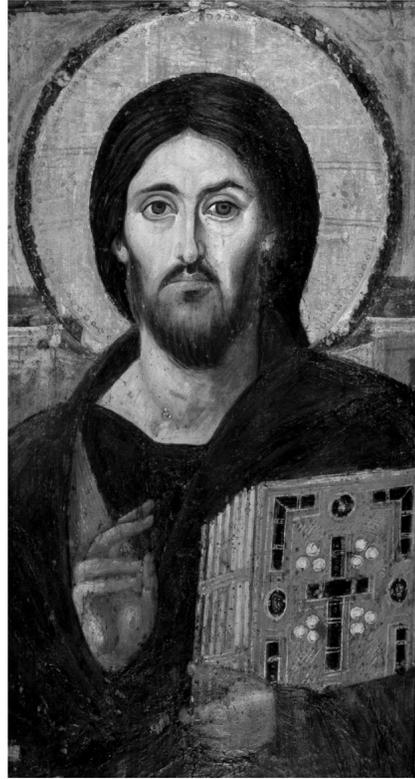
10

Слава України

12

«А помолимося Богу...»

14-15

ПАСХАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ

Патріярха Київського і всієї Руси-України ФІЛАРЕТА

Закінчення. Початок на стор. 1.

Внаслідок неминучості смерті кожної людини сенс життя здавався незрозумілим. Не тільки язичники, які не знали істинного Бога, але навіть юдеї, які мали Богоодкровенний закон, перед фактом смерті були безмовні. До воскресіння Христового смерть була у кричущій суперечності з жадобою життя, що живе в глибині кожної людини.

Воскресіння Христове утверджує в нас надію на вічне життя. У пасхальні дні християни особливо урочисто святкують умиртвіння смерті, початок вічного життя. Святий Іоанн Золотоустий говорить: «Сьогодні знищені кайдани смерті... Тому ніхто нехай не боїться смерті, бо нас визволила Спасова смерть. Воскрес Христос – і життя торжествує» (Великоднє слово).

Православну віру справедливо називають релігією воскресіння. Православний християнин відчуває силу воскресіння в оновленні своєї душі, у воскресінні внутрішньої людини. Наприклад, коли невірюща людина увірнула в Бога і змінила спосіб свого життя, вона духовно воскресла. Воскреслий Христос дає нам силу для боротьби з гріхом. І сьогодні, майже через два тисячоліття, Господь наш Ісус Христос воскрешає наші душі і надихає нас на самовіддане служіння своєму народу, своїй державі в ім'я любові до Бога і людини.

Воскресіння Христове дає нам надію, що Христос Спаситель, Який подолав смерть, має владу і над нашими бідами, скорботами

і труднощами. Він попускає кризи в людському суспільстві, війни між народами, Він і припиняє їх. Але для цього треба навертатися до Бога всім серцем, всім своїм життям. Він хоче, щоб усі люди увірвали в Нього, змінили свій спосіб життя й увійшли у вічне життя для блаженства.

У ці радісні пасхальні дні сердечно вітаю вас, преосвященні архиєпископи, боголюбиві пастирі, чесне чернецтво, дорогі браття і сестри, зі святом Воскресіння Христового. Вітаю з Пасхою Христовою Президента України Петра Порошенка, Верховну Раду, український народ і особливо наші Збройні сили – захисників нашої Української держави, які з любови до неї не шкодують навіть свого життя. Вітаю з великим християнським святом весь український народ і всіх українців, які перебувають за межами України на всіх континентах, але люблять Україну і допомагають їй.

Нехай Всемилостивий Господь, Який Своїм воскресінням переміг смерть, дарує нам перемогу над усіма нашими зовнішніми і внутрішніми ворогами і нехай приведе всіх нас до миру і єдності, щоб наше життя відповідало тому, заради чого Син Божий став людиною, постраждав, помер і воскрес.

Воістину Христос Воскрес!

ФІЛАРЕТ,
Патріярх Київський і всієї Руси-України
Пасха Христова, 2017 рік, м. Київ

ПАСХАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ

+ ВАРФОЛОМІЙ

Милістю Божою Архієпископ Константинопольський, Нового Риму

І Вселенський Патріярх Всій Повноті Церкви

БЛАГОДАТЬ, МИР ТА МИЛІСТЬ ВІД ХРИСТА, ЩО ВОСКРЕС У СЛАВІ

Возлюблені боголюбиві браття та чада у Воскреслому Господі, «У світі зазнаєте скорботи, але мужайтесь: Я переміг світ» (Ін. 16:33), стверджує Господь, що Сам переміг смертю смерть покоління людей. Христос воскрес! – виголошуємо і ми до всіх близьких і далеких з цієї Святої Обителі – живого Роз'яття в світі цьому, яка є водночас і Обителлю Воскресіння, з цієї зіниці землі – з Града Константина, звідки проповідується, що «життя торжествує», перемагаючи всіляке тління і смерть.

Господь під час Його тісного перебування на землі часто попереджав Своїх учнів про скорботи, пов'язані як з Його хресною жертвою на страшній Голгофі, так і з їхньою діяльністю та їхньою місією в цьому світі, і не тільки їх самих, але й усіх, хто вірує у Христа, з характерним, правда, уточненням: «Ви будете плакати і ридати, а світ зрадіє; ви печальні будете, та печаль ваша за радість буде... Так і ви маєте печаль нині; але Я знову побачу вас, і зрадіє серце ваше» (Ін. 16:20-22).

Першими, хто відчув цю неземну радість воскресіння, були жінки-мироносиці, які рано-вранці прийшли до Його живоносного гробу, від одного лише слова Господнього: «Радуйтеся!» (Мт. 28:9). Переживаючи цю ж саму радість воскресіння, Матір Церква Константинополя проголошує сьогодні веломовно: «Цей день, його ж створив Господь, радіймо й веселімося в нім!» (Пс. 117:24). Останній ворог – смерть, печаль, горе, тління, скорботи, спокуси – все це знищується і долається Переможцем, Боголюдиною Христом.

Однак ми живемо у світі, в якому засоби масової інформації безперервно поширюють безрадісні новини про терористичні акти, війни в різних регіонах, стихійні лиха, проблеми, пов'язані з релігійним фанатизмом, голод, проблеми біженців, невиліковні хвороби, бідність, психологічне пригноблення, відсутність безпеки та інші несприятливі ситуації.

Перед лицем цих щоденних «хрестів», які люди несуть з «крестуванням», наша Мати, Свята Православна Церква нагадує, що ми, як християни, маємо бути радісними,

тому що наш начальник Христос є переможцем всього цього, є носієм радості, Який звеселяє всіх і все.

Наша радість ґрунтується на впевненості в перемозі Христа. Ми абсолютно переконані у тому, що Благий є переможцем, тому що Христос прийшов у світ, «і вийшов Він, щоб перемогти» (див. Одкр. 6:2). Світ, в якому ми житимемо вічно, є Христос – світло, істина, життя, радість, мир.

Мати, Свята Велика Христова Церква, незважаючи на щоденні хресні негаразди, живе виключно подією радості. Тому вона переживає Царство Боже вже в цьому житті і починаючи від цього життя. З цього святого центру Православ'я, з лона мученицького Фанара проголошуємо «в цю світлоносну ніч», що наслідком і кінцем хреста і печалі, та заспокоєнням кожного людського болю і кожного важкого випробування є Господнє твердження: «Не залишу вас сиротами» (Ін. 14:18-19). «Ось Я з вами по всі дні, до кінця віку» (Мт. 28:20). Це запевнення мають почути всі – його повинна почути кожна сучасна людина і зречтиса себе, щоб

бути здатною впізнати подорожуючого з нею Христа. Так, побачити Його поруч із собою. І побачити Його людина зможе тільки тоді, коли почує і втілить Його слово у своєму житті.

Це послання перемоги життя над смертю, перемоги тихого світла пасхальної лампади над темрявою хаосу і розпаду, вирішення негараздів та проблем через невечірнє Світло Воскресіння благовістить Вселенський Патріярхат всьому світові і закликає всіх людей втілити цю вістку в життя. Закликає їх стати хресні негаразди, живе виключно Христом, перед таємницею життя; закликає їх довіритися Тому, хто керує всім творінням – Воскреслому Господу, Господу радості і веселості.

Христос воскрес, браття і чада! Благодать і безмежна милість Господа нашого, що володіє життям і панує над смертю, нехай буде з усіма Вами.

+ ВАРФОЛОМІЙ
Константинопольський,
Палкий молитвеник перед Богом
за всіх вас.
Фанар, Свята Пасха 2017 р.

Тадей КАРАБОВИЧ

Великий тиждень на Холмщині

Я пам'ятаю Великий тиждень на моїй Холмщині, як дійство очікування. Лелеки тоді кружляли над Плащаницею, а потім стояли на варті при Гробі.

Бугом пливла повінь і несла у своїй течії дерева вирвані з корінням. Часом на стовбурі наче на шалюпі сиділи жаби, білки та горностаї.

Я їм махав привітально рукою вигукуючи відчайне «Рятуйтесь!» Або святкове «Христос Воскрес!», щоб вони знали про Воскресіння.

А вітер ніс цей мій вигук понад спіненою могутньою водою. Не затихаючи у верболозах по коліна у повені, ані у вічності.

Я біг побачити як сходить сонце

Я вибіг щоб побачити як сходить сонце але мене зупинила повінь яка пливла через темряву розлита вода нагадала потоп який залишив мене на березі самотності неначе на ковчезі як вийти напроти сходу коли навколо темрява як побачити світло коли навкруг мовчання

Вічність

Вікторів Яручику

Я вибіг темної ночі привітати тебе моя комето серед чужини зірко хмаринко у вишині наді мною вічність простягала свій озофор і спіала Покаянний канон щоб я знав до кінця що життя наближає мене на берег річки у комишах що як засну серед ночі притулений до твоєї ласки спатиму під землею до Пасхи

Я біг тебе побачити

Я біг тебе побачити і не зумів мене підбив вітер на шляху життя я знав що ти чекаєш на мене тримаєш мушлю з глибинної тоні розлуки

Дорога

Старозавітна дорого прийми мою молитву я наче хрест блакитний на самоті дай напитися води зі стійбища замуленого з пригорші що п'ятує моє серце вночі

пливи моя водо ручаєм на осінні далі гасити спрагу моїх любистків та тернів хай забуття жолобить стежку в нікуди зеленіючи притчею та жадобою повернень

Я виріс над рікою, що пливе в нікуди серед дубових лісів на землі без імені

мої дубові ліси бережить ріку та мою глухомань

пори року й століття приходьте над кручу дивіться у хвилі моєї завітної ріки

щоб існувала присутність на безгомінні...

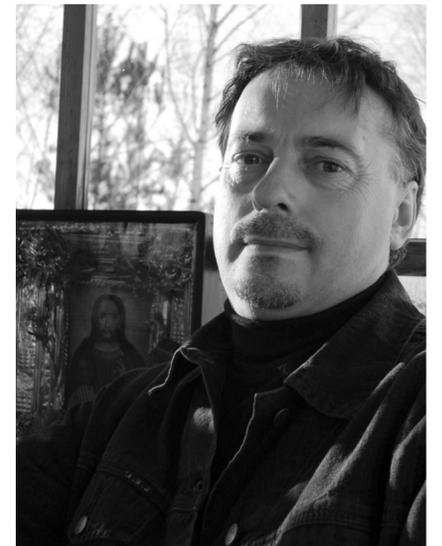
Ранковий туман

Над цією долиною заліг ранковий туман мов пам'ять про минуле

він безуважно затуляє леваду та покручені верби

його поволи відвіював вітер і гудів у прозорій сутності

вітре поверни мені туман над долиною бо він нагадує моє минуле наче казку.

Тадей КАРАБОВИЧ (нар. 6 квітня 1959 року) у Савині на Холмщині – український поет, перекладач, літературознавець, головний редактор щорічника «Український літературний провулок». Член Національної спілки письменників України.

Ірмос

Долина що її вибілів ранній туман

це мій Бубнів щімливий

спомин моєї давньої сутности

я повертаюсь до тебе на схилі

моя долино

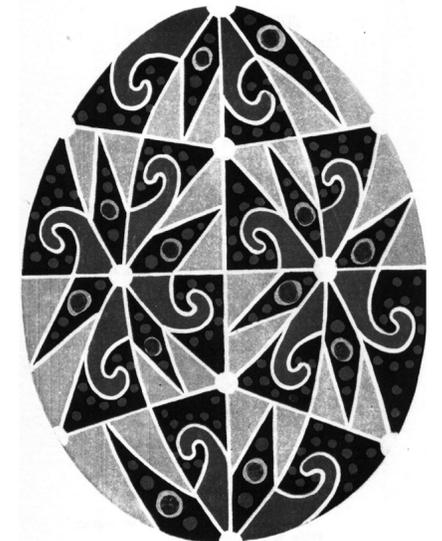
наче до храму щоб молитовно віддати

поклін рудіючим травам,

твоїм яструбам на небі та деревам

ти є моя казка яку слухаю,

приклавши вухо до пам'яті...

Марта ФЕДАК, м. Львів

ІКОНОГРАФІЯ «ВОСКРЕСІННЯ ГОСПОДНЬОГО» В УКРАЇНСЬКОМУ МАЛЯРСТВІ

Празник Воскресіння Господнього належить до найбільших та найвеличніших для усього християнського світу. Пасхальна тематика є центральною у вченні Східної Церкви, де головний акцент не стільки сам момент Воскресіння – коли Христос

з Отцем і Духом, все наповняючи, неописаний». Сходження Христа в ад означає сходження не в глибини пекла, але в sheol – місце Старозавітних святих. Христос іде не до грішників, бо їм немає дороги назад, але до праведників, які перебу-

цей сюжет найповніше відтворював догматичну науку Церкви.

Іконографія «Зішестя в ад» склалася на підставі різних джерел. Хоча Євангелія не має безпосередніх описів цієї події, однак у біблійних текстах про це згадується,

ські терени прийшло із прийняттям християнства.

На давньоукраїнських іконах «Зішестя в ад» Ісус Христос постає в образі Нового Адама. У сьвітві божественної мандорли Він стоїть на повалених воротах аду із хрестом в руках. Спаситель немов увірвався туди з великою силою, на що вказують кінці його гіматію, які динамічно розвіваються вбік. Тут зображено кульмінаційну зустріч в історії спасіння людського роду між Старим і Новим Адамом. Спаситель тримає Адама не за руку, але за зап'ястя – там, де відчутно пульс – ознаку життя. Важливим є також те, що на іконі зафіксовано не безпосередній процес сходження Христа до аду, але момент, коли Спас, схопивши за пульс Адама, вже готовий звідти вийти. За Адамом і своєю видно й інших праведників, що очікували на прихід Месії, зокрема, царів Соломона, Давида, Івана Предтечу, пророка Даниїла та ін. Тріюмфально-переможний характер ікон такого типу підкреслено й тим, що їх писували не «Зішестя в ад», але «Воскресіння Господнє».

В українському іконописі відомо кілька композиційних зразків цього сюжету. Найпоширенішим було зображення, коли Ісус Христос подає руку Адаму, який стоїть ліворуч, а Єва зображена праворуч за Христом. В іншому випадку, навпаки, Спас обернений до Адама, що стоїть праворуч. Відомо також варіант, коли Адам і Єва стоять по один бік. Рідкісною є композиція, де Христос стоїть посередині, простягаючи руки як Адамові, так і Єві.

Найдавнішим зображенням «Зішестя в ад» в українському мистецтві є фрески Софії Київської (XI ст.) та фрагмент стінопису з церкви св. Івана Богослова у Луцькому замку (XIV ст.). Відомий цей сюжет також з мініятур Київського Псалтиря, що датується 1397 р. У станковому мистецтві вперше таке зображення зустрічається в клеймах ікон другої половини XV ст. – «Страсті Господні» та «Воздвиження Чесного Хреста», що походять зі Здвижня на Лемківщині.

Найдавнішим самостійним зображенням «Зішестя в ад» є празникова ікона кін-

ця XV – початку XVI ст., що походить із церкви Покрови Пресвятої Богородиці у с. Поляна Старосамбірського району на Львівщині. По центру композиції зображено Христа, котрий на тлі блакитної мандорли Він стоїть на повалених воротах аду із хрестом в руках. Спаситель немов увірвався туди з великою силою, на що вказують кінці його гіматію, які динамічно розвіваються вбік. Тут зображено кульмінаційну зустріч в історії спасіння людського роду між Старим і Новим Адамом. Спаситель тримає Адама не за руку, але за зап'ястя – там, де відчутно пульс – ознаку життя. Важливим є також те, що на іконі зафіксовано не безпосередній процес сходження Христа до аду, але момент, коли Спас, схопивши за пульс Адама, вже готовий звідти вийти. За Адамом і своєю видно й інших праведників, що очікували на прихід Месії, зокрема, царів Соломона, Давида, Івана Предтечу, пророка Даниїла та ін. Тріюмфально-переможний характер ікон такого типу підкреслено й тим, що їх писували не «Зішестя в ад», але «Воскресіння Господнє».

Своєрідне композиційно-образне вирішення цієї теми демонструє храмова ікона середини XVI ст., що походить з церкви Воскресіння Христового у Віжомлі Яворівського району на Львівщині. Іконографія наслідує варіант, коли Христос обернутий праворуч до Адама, якого тримає за зап'ястя, а другою рукою оперши на плече підтримує масивний трираменний хрест. Адам і Єва бачимо тут в момент, коли вони підіймаються з гробів. Спаситель стоїть між ними на навхрест складених воротах аду. Він вбраний у брунатний хітон та темновохристій гіматії, кінець якої динамічно розвівається. Що цікаво, Спас зображений без мандорли. Такого типу зображення у візантійському мистецтві могли вказувати на прихильників течії, котра не сповідувала ісихазм. На задньому плані композиції зображені високі гори, які переходять у клубчасті нависаючі хмари, що тим самим візуально компенсують відсутність мандоли.

До празникового ряду іконостасу належала ікона «Зішестя в ад» другої половини XVI ст. з церкви св. Параскеви у Малнові Мостиського району Львівської області. Іконографічною особливістю цього твору є те, що ад представлений у вигляді відкритої пащі твору, подібно як на іконах «Страшного суду». Це зображення супроводжує напис: «Ад випустив в'язнів». У пащі стоїть Христос на повалених воротах, під якими лежить пов'язаний ланцюгами диявол. Ісус немов крокує праворуч, схопивши

Андрій КОНДРАТЮК

ШЛЕЯ ЗІ ДЗВІНКОМ

Із циклу «Новели нашого хутора»

У глибині перейдених часів загубилися подоба й ім'я того знаменитого Майстра, що цю філігранну шлею із дзвінком сотворив. Але іще за Польщі тая шлея у нашого хрещеного батька Дениса уже була. Він оберігав її як он яку високу коштовність, як зіницю ока. І свого коника упрягав у неї тільки раз на рік. Коли на Великдень їхав до храму святити паску. «Дзень-дзелень!». І кінь переживав, осягав у бадьорій ході високе свято. Котрогось раннього Великодня, розповідали люде, випав глибоченький сніг. Денис їхав до храму санками. «Дзень-дзелень!». У білості світу висока радість помножувалася. Для Дениса і для коня.

Про знамениту Денисову шлею із дзвінком знав не оно наш хутір, а й увесь доокіл.

У збільшовичену еру позбувся Денис і поля, і сіножатки, і коня, і воза, і сани без снігу поїхали. Більшовики шомполом ізрешетили усе обійстя, але знаменитої шлеї не знайшли. Кажуть, не одного шомпола і Денисові уперічили. Але таїни не вибили.

Коли восени 1987 року на дев'яностому році життя помирав наш хрещений батько Денис, то із дальнього лісового села Михалина прийшли, підступилися, станули перед його лице два лісники:

– Дві машини дров привеземо і грошей дамо, скільки скажете...

Денис заперечливо похитав головою. Його остання благовірна дружина Маренинка руки заломила у благанні:

– Бери, Денисоньку! Нащо нам тая шлея... Денис удруге заперечливо похитав головою.

Лісники й відступилися, відійшли. Уже і Маренинка відійшла за далину, із якої не вертаються. Але таїна не висвітлюється, не ясніє. І трава забуття проростає над місцем схову знаменитої шлеї зі дзвінком.

Оксана ЛЯТУРИНСЬКА

Великодній передзвін

З дзвінички дзвін, з дзвінички дзвін
злітає радістю благою!
Це Великодній передзвін.
Він у тобі і над тобою.
Душе моя, полинь, полинь
угору в синь і ти ясою! –
Дар сонця життєдайний зрин
ущерть наповнює снагою.
А та ясінь, а та ясінь
зливає ясністю такою!
І білокіткі днів-днів-днів
і тут і там над яриною.

за собою Адама, який тягнеться до Спаса. З іншого боку – Єва простягає покриті мафорієм руки. За Адамом і своєю зображено інших праведників, що збен-тежено очікують Спасителя. На задньому плані високі темні гори, у підніжку яких ховається ад.

Композиція храмової ікони другої половини XVI ст., що походить із села Вишенька Мостиського району на Львівщині, справляє враження урочистого та водночас глибоко містичного дійства. Христос зображений у уще-ліні високих гір-лещадок на тлі блакитної еліпсо-подібної мандорли. Динамічність спуску Христа видно по здійнятому вітром гіматію. Велике число праведників прямує до Спасителя, де на першому плані вирізняється поста-ть Адама, який наче з усієї сили виривається з по-лону аду і подає Христові руку. З другого боку не порушена Єва з покритими мафорієм руками, що вказує на особливу шану до Месії. Виразною особливістю ікони з клеймах ікон «Страсті Господні» та «Архангел Михаїл з житієм». Відомий він також у складі празників, однак, ніколи не виступає храмовою іконою. Прикладом цієї іконографії постають ікони близько середини XVI ст. зі Старої Скваряви та Наконечного. В окремих випадках у іконографії «Жінки-мироносиці» відтворено момент, коли воскреслий Христос являється жінкам. Водночас це один із найдавніших варіантів, зафіксований у фресках Софії Київської (XI ст.).

Ікона кінця XV ст. Церква Покрови Пресвятої Богородиці у селі Поляна Старосамбірського району на Львівщині

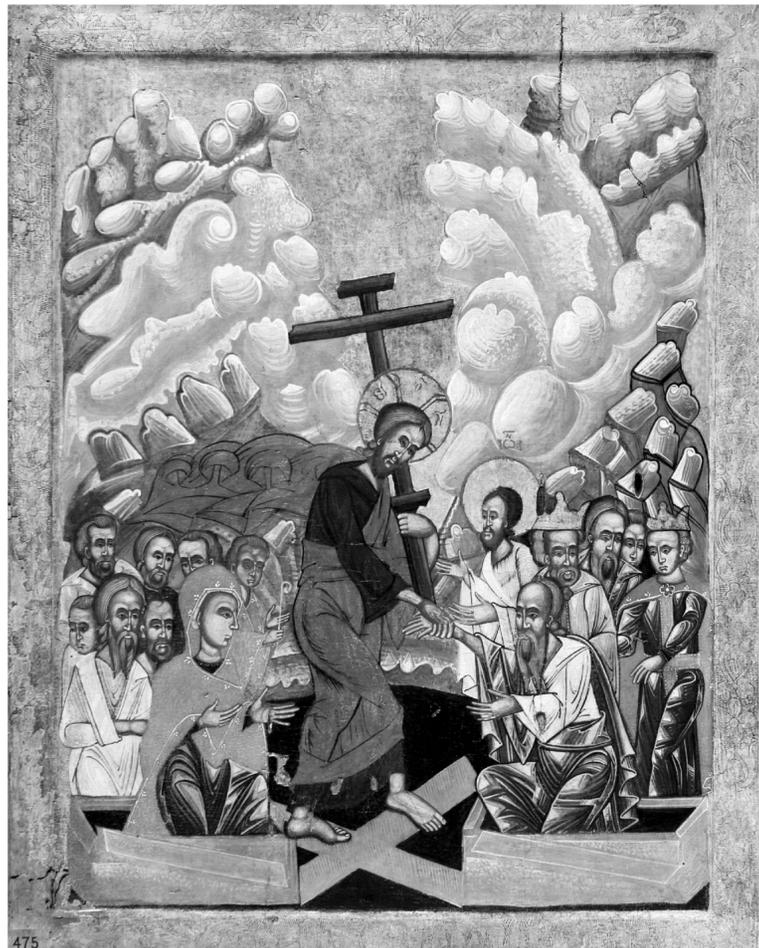
гробу намастити тіло померлого Христа, але застали порожній гріб, на котрому сидів ангел, що звістив їм про Воскресіння Спасителя. Такий сюжет фігурує у клеймах ікон «Страсті Господні» та «Архангел Михаїл з житієм». Відомий він також у складі празників, однак, ніколи не виступає храмовою іконою. Прикладом цієї іконографії постають ікони близько середини XVI ст. зі Старої Скваряви та Наконечного. В окремих випадках у іконографії «Жінки-мироносиці» відтворено момент, коли воскреслий Христос являється жінкам. Водночас це один із найдавніших варіантів, зафіксований у фресках Софії Київської (XI ст.).

Від другої половини XVI ст. під впливом західноєвропейського мистецтва поширюються ікони «Воскресіння з гробу», що їх також писували як «Воскресіння Господнє». Іконографія ілюструє факт, коли Христос виходить з гробу, тріюмфально тримаючи в руках хрест або прапор. Біля гробу зображува-ються царі Соломон, Давид та Іван Предтеча.

У XVI ст. поряд із варіантом «Зішестя в ад» Христове Воскресіння було представле-не іконографією «Жінки-мироносиці». Цю подію описано у Євангелії: жінки прийшли до

гробу намастити тіло померлого Христа, але застали порожній гріб, на котрому сидів ангел, що звістив їм про Воскресіння Спасителя. Такий сюжет фігурує у клеймах ікон «Страсті Господні» та «Архангел Михаїл з житієм». Відомий він також у складі празників, однак, ніколи не виступає храмовою іконою. Прикладом цієї іконографії постають ікони близько середини XVI ст. зі Старої Скваряви та Наконечного. В окремих випадках у іконографії «Жінки-мироносиці» відтворено момент, коли воскреслий Христос являється жінкам. Водночас це один із найдавніших варіантів, зафіксований у фресках Софії Київської (XI ст.).

В українському малярстві впродовж XVII-XVIII ст., що знаменується як період ренесансу її первинного змісту. Завдан-ням цих малярів було явити не лише перебування Спасителя у гробі, але й момент довшого очікування Воскресіння, що звершується тоді, коли Христос торкається пульсу Адама.

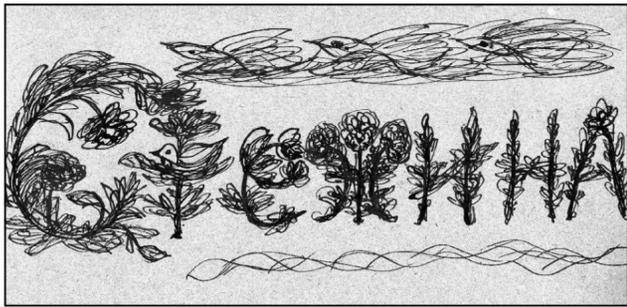
Ікона середини XVI ст. Церква Воскресіння Господнього у Віжомлі Яворівського району на Львівщині

встає із гробу, але його сходження до аду, що є Тайнством Великої Суботи. Згідно з наукою Церкви, в часі триденного перебування Спасителя у повноті людської смерті, тілом перебуваючи у гробі, душею Христос зійшов у місце померлих. Як читає священник у вступних молитвах до Літургії: «У гробі плоттю, а в аді з душею як Бог, в раю ж із розбійником, і на престолі був еси, Христе,

ваючи там чекали на прихід Месії. Останні тому знаходились в аді, що через гріхопадіння Адама уся людська природа втратила свою цілісність та була позбавлена Божої благодаті.

Одним із виразних чинників богословської традиції є ікона. Згідно з візантійським канонам, Воскресіння Христове зображували у іконографічному варіанті «Зішестя в ад», адже саме

зокрема, І Пт. 3:18-20; 4:6; Од. 1:18; Дії. 2:27; Ів. 5: 28-29; 6:40; І Кор. 15: 54-57. За основу були взяті також писання Отців Церкви, богословів, та найбільше цю тематику розвинули апокрифічні твори – «Протоєвангелія Никодима», «Слова Євсевія», «Євангелія Петра» та ін. У візантійському мистецтві «Воскресіння» в образі «Зішестя в ад» утвердилося щойно у VIII ст., а на україн-

Олекса СТЕФАНОВИЧ

На Великдень

На Великдень діл і вись сонце злотом заливає, на Великдень сонце грає – блись-блись!..

На Свята усім святам, на яєчко на червоне, на дзвінцях усі двони – бам-бам!..
І так люблю для діток позбигатися гуртками і на сонці крашанками – цок-цок!..

Світлана ЖУК

Світле диво

Лягли ранкові світлі тіні на ніжний оксамит полів. І славлять Світле Воскресіння всі добрі люди на землі. Христос воскрес! Мир вам, люди! Вже досить суму і плачу! Святові дзвони тишу будять, і день засвічує свічу. Христос воскрес! Світлим дивом серця наповнені ущерть, і Словом Істини правдивим життя перемагає смерть.

Леся ХРАПЛИВА-ЩУР

Паска

Тішиться маленька паска, тішуся і я, – що несуть її святити, що вона моя.

Олена ПЧІЛКА

ВЕЛИКДЕНЬ

В зорі вбрана нічка гожа слухає, як служба Божа відправляється в церквах, що палають у свічках. Та не діжде до останку – уступає місце ранку. Дня провісник і гонець – з ніччю перший він борець. Він хапа її за роги, тягне в доли, понад гори, і до церкви заодно заглядає крізь вікно. А у церкві і знадвору все село людей до збору. От, по службі, навкруги вже обносять хоругви*; Білі ризи, світлі лица, а край стежки освятяться –

виглядає з хустинок стільки їжі й писанок! Свічки в пасках палають, наче ясні зорі сяють. Хор веселих голосів великодній тягне спів. А дзвіниці – у всі дзвони! Що найбільший – б'є та стогне: «Празник ва-ам... праця на-ам!» А дрібніші за ним жваво відбивають всім на славу: «Великдень! Великдень!» Чує сонце – і зо сходу зараз встало до народу і з радіючих небес сяє всім: «Христос воскрес!»

Надія КМЕТЮК

Писанка

Яєчко – розмальоване, барвисте, ним тішиться і старець, і дитя, творіння людських рук святе і чисте, маленький символ нашого життя. Творіння Божої краси у мить надхнення. Весна... Великдень... Боже Воскресіння... І писанка – як серця одкровення, як Боже й людське трепетне творіння. Вкраїнська писанка проміниться життям, Великдень славить перед цілим світом. Співзвучно до весни серцебиття в ній оживають трави, птиці, квіти. Тут кожна лінія – промінчиком з небес окреслює хвалу і славу Богу. Христос Воскрес! Воістину Воскрес! – до Вічності вказавши нам дорогу.

Вона любила Бога, Шевченкову Україну і Писанки

Цьогоріч у день Стрітіння Господнього в Народному музеї Тараса Шевченка (м. Львів) відбулася особлива подія з нагоди 90-ліття української мисткині, монахині-студитки Дарії Дублянці – презентація книги «Сестра Дарія. Життя і творчість».

Дарія Дублянця народилася 2 лютого 1927 року в Перемишлі у християнській родині, якій під час Другої Світової війни випало нелегке випробування. Згодом сім'я емігрувала до Канади. Дарія змалку любила народне мистецтво, малювала гарні писанки, і це захоплення стало її покликанням на все життя. Завжди у життєвій мандрівці її супроводжували візерунки рідного краю. Кожна писанка – окремий твір, можна сказати, й куточок України, яку вона бачила тільки в снах і молитвах.

Невдовзі Дарія присвячує себе Божій справі, стає сестрою-монахиною. І її творчі захоплення – вишивання і малювання писанок – являють Україну у багатьох музеях Європи та Америки. Її твори тепер знайшли своє місце і на батьківщині, у Святопокровському монастирі, що у Львові.

За своє життя сестра Дарія намалювала приблизно п'ятдесят п'ять тисяч писанок, створивши своєрідний фундамент, який слугує опорою для талановитих митців. Писанками мисткині захоплювалися тисячі людей з різних куточків світу. Маленькі шедеври посилають благодатні хвилі

до всіх, хто споглядає звучання барв, що проймає своєю чарівністю...

Сестра Дарія – вибрана Богом людина, що була необхідна народові України в суворий час випробувань. Із книги «Сестра Дарія. Життя і творчість» довідуємося, що духовним опікуном та наставником сестри Да-

рії Дублянці був Патріарх Йосиф Сліпий, який одного разу прорік: «Даріє, Вас церква потребує!» Тоді зрозуміла вона, де її місце та де її покликання.

Творчість сестри Дарії Дублянці – це неповторне мистецьке бачення краси довколишнього світу, яке вона віднайшла й відтворила, як спадок наступним поколінням.

До альбомного видання увійшли писанки, що представляють різні регіони: Слобожанщину, Причорномор'я, Приазов'я, Полісся, Волинь, Поділля, Гуцульщину, Буковину, Підляшшя, Холмщину, Пряшівщину і багато ін. Упорядкувала книгу відома писанкарка Віра Манько.

Українські писанки з давніх-давен вважаються зразком високого мистецького відчуття світу. Навіть Тарас Шевченко, мовлячи про красу українського села, написав: «Село на нашій Україні – неначе писанка...»

Святослав РЕВИЧ

учасник творчої студії «У Кобзаревій світлиці» Народного музею Тараса Шевченка, м. Львів

Педагогічна сторінка

Музикальна родина Цісіків

Петро БУДИЧ, м. Київ

Доля розкидала українців по всьому світу, але скрізь, хоч би де вони були, залишалися вірними своєму краю, пам'ятали, якого вони роду, і передавали любов до України своїм дітям. Яскравим прикладом такої постави є родина Цісіків. Володимир Цісік народився (1913 р.) у сьвідомому, патріотичному селі Ліски, що біля м. Коломиї. Закінчив Львівську консерваторію імені М. Лисенка. Був музичним діячем і педагогом. В 1941-1944 роках керував Львівським оперним театром. Згодом емігрував до США.

Володимир Цісік понад усе любив Україну й музику. З юних літ його тягло до музики, особливо до скрипки. І він став скрипалем-віртуозом. Україною він жив, за нею тужив, мріяв відвідати самостійну Україну, бо твердо вірив, що той час її настане. Та не судилося. На 58 році життя, 1970 р., Володимира Цісіка не стало. Прямо на сцені, під час концерту перестало битися серце великого патріота України. Там, у Нью-Йорку, його і поховано.

Володимир Цісік не надто відомий широкому загалу або й зовсім не знаний, але він заслуговує на шану та любов. Про нього та його родину ще буде багато сказано, написано. Вже тепер про них має бути написана ґрунтовна монографія.

Володимир Цісік усе своє життя дотримувався правила: робити добро людям, творити красу і бути вірним своєму народові. Йому були притаманні порядність, інтелігентність, глибока доброзичливість у стосунках з людьми. Володимир Цісік належить до тих одержимих українців, імена яких завжди пам'ятатимуть вдячні нащадки. На таких, як він, тримається українська нація.

Володимир Цісік був педагогом і співорганізатором Українського музичного інституту в Нью-Йорку. В одній із рецензій на концерт, у якому виступали Володимир Цісік з дочками Марією і Квіткою, американські музикознавці писали: «Видається, що немає кінця талантам у родині Цісіків».

Іванна Цісік – дружина Володимира – з дитинства захоплювалася музикою, була піаністкою, мала гарний голос, любила співати українські народні пісні, які згодом у своїх концертних програмах використала Квітка.

Одружилися Іванна й Володимир у Львові, 1944 р. емігрували до США. Своєю дочкою Марією і Квіткою вони навчили співати, гри на піаніно, прищепили любов до музики, до української пісні та до України. Про родину Цісіків створена кінострічка. На жаль, її на телеканалах України майже не показують. Померла Іванна Цісік у Нью-Йорку, там її й поховано.

Марія Цісік була талановитою акомпаніаторкою. У віці 13 років вона акомпанувала скрипалю, учням свого батька, що привернуло увагу американських музикознавців. Рецензенти відзначали непересічний хист Марії до акомпаніаторського мистецтва. З великим успіхом вона виступала на самостійних концертах у Нью-Йорку, не числячи самостійних концертів у коледжах та участі у збірних виступах. Такий успіх прийшов завдяки титанічній праці та непересічним здібностям. Коли помер професор Роман Савицький, Марія заступила його і досконало акомпанювала на концертах.

Марія Цісік закінчила Музичну Школу Джульєрда у Нью-Йорку, де мала стипендію. Згодом переїхала до Бінгемтона, там у коледжі викладала теорію музики та фортепіано. Одночасно працювала над докторською дисертацією, присвяченою творчості композитора Скріябіна, в університеті Колумбії.

Початки науки гри на фортепіано давав Марії Цісік сам батько, а описля – такі педагоги, як проф. Мюнц, Роман Савицький, Любів Коллеса та інші. Улюбленими її композиторами були: Шопен, Равель, Барток, Дебюссі та інші. Марія Цісік також брала активну участь у громадському житті, читала лекції студентам, у якому виступали Володимир Цісік з дочками Марією і Квіткою, американські музикознавці писали: «Видається, що немає кінця талантам у родині Цісіків».

Іванна Цісік – дружина Володимира – з дитинства захоплювалася музикою, була піаністкою, мала гарний голос, любила співати українські народні пісні, які згодом у своїх концертних програмах використала Квітка.

Квітка Цісік народилася 1953 року у Нью-Йорку. Доля Квіткі складалася так, що хоч вона народилася на чужині, серце її завжди було словенне палкої любові до України й українського народу. На виховання Квіткі великий вплив мав батько. Він навчав її гри на скрипці, передав секрети хорового і музичного мистецтва. На знак пошани до свого батька Квітка перший свій альбом (платівку) з низкою українських пісень у власному виконанні присвятила саме йому. Цей альбом нелегально привіз до України бандурист Віктор Мішалов ще за советських часів. В Україні голос Квіткі Цісік був високо оцінений знавцями українського мистецтва і набув широкого розголосу в музичному середовищі. Фахівці захоплювалися її голосом, майстерністю виконання. Багатьох і багатьох зачарував божественної краси записаний на платівках (дисках) голос Квіткі Цісік. Пісні у виконанні Квіткі житимуть вічно і вражатимуть красою, глибиною, майстерністю і щирістю.

1970 р. Квітка Цісік вступила до коледжу в Бінгемтоні (там викладала теорію музики і фортепіано її сестра Марія). У коледжі Квітка студіювала скрипку і спів. Була також і ученицею балетної школи Роми Прийми-Богачевської (виконала головну роль у балеті «Попелюшка»). Голосом Квіткі Цісік зацікавився професор співи Віліан Левіс із Метрополітен Опері й рекомендував їй займатися вокалом.

Від 1982 року співачка була єдиним голосом компанії Ford Motors. Ще студенткою Квітка Цісік зажила слави, виступаючи у шоу-бізнесі. Вона вирізнялася як досконала вокаліста в будь-якому музичному стилі. 1977 року здобула «Оскар» в номінації за «кращу пісню для кіно».

У США Квітка Цісік виконувала головні пісні у фільмах, виступала оперною співачкою в Генській опері (Бельгія) тощо. Спів дтя неї був і духовною потребою, і самовираженням, і засобом для існування. Вона володіла не лише мурелосом відомостей. Її музикальна, наукова і концертна діяльність чекає українських дослідників-музикознавців.

Квітка Цісік, Нью-Йорк, 1970-і роки

Хоч народилася Квітка Цісік у США, та завжди почувалася українкою і думками лінула на Україну. Любов до України привели Квітку Цісік до «Пласту». Вона була активним членом «Пласту» у США. «Пласт» загартував її духовно й фізично. В «Пласті» мала змогу спілкуватися з українським патріотичному середовищі, розширювати коло знайомств. Маючи гарний голос, Квітка здобула великий авторитет серед пластунів, що сприяло залученню нових членів до «Пласту», до його розбудови, збільшення осередків. У «Пласті» Квітка створила ансамбль, який виступав з концертами у таборах, а також брав участь у різних громадських заходах.

Квітка Цісік була одружена з Едвардом Раковичем, якого дуже любила. У них народився син, на честь чоловіка Квітка назвала його Едвардом. Вона мріяла здійснити концертний тур дря неї був і духовною потребою, і самовираженням, і засобом для існування. Вона володіла не лише мурелосом відомостей. Її музикальна, наукова і концертна діяльність чекає українських дослідників-музикознавців.

Тепер у Львові, де жили її батьки, відкрито музей її

імені, її іменем названо вулицю. Відома співачка Оксана Муха зі Львова створила фонд імені Квіткі Цісік. Квітка Цісік – співачка світової слави. Її можна поставити поруч з такими видатними українськими майстрами сцени, як Соломія Крушельницька, Борис Гмиря, Олександр Мишуга та інші.

Годилося б на державному рівні відзначити ювілейні дати від дня народження і дня смерті цієї великої українки. Але на жаль, депутати Верховної Ради України від Партії регіонів і КПУ двічі провалювали голосування про відзначення 60-річчя від дня народження Квіткі Цісік, що є вельми прикрим інцидентом. Ми повинні зробити все, щоб увічнити пам'ять Квіткі Цісік по всій Україні.

Творча діяльність славетної музичної родини Цісіків має бути глибоко досліджена й донесена до всієї української спільноти. Потрібно також створити документальні фільми. Досі ж загал знає дуже мало про цю талановиту родину, яка творила славу України у світі, бо в ЗМІ ця тема дуже слабо висвітлюється.

Тетяна Маккой (ДАНИК), журналіст, США

«Франческа» з Тамарівки

НАВІЯНЕ ВЕЛИКОДНІМ СПОГОДОМ

Тамарівка – невеличке сільце на Полтавщині, яке потім (1954) відійшло до Київщини, а з часом і взагалі перестало існувати, злившись із сусідньою Сотниківкою в Яготинському районі. Історики люблять підкреслювати, що належало воно вельможному роду Томар – тому самому, в лоні якого молодий Григорій Сковорода плекав колісць свій «Сяд божественних пісень»...

А я люблю Тамарівку ось такою – зниклою з мовного вжитку, напівзабуту Богом і людьми, але вперто стукуючою молоточками в моїх скронях: «Колісць... ще до Голоду і війни... коліскала в своїй колісці Тамарівка твою, Таню, маму...» Правда, коліска та була встелена полином та колочками, оскільки мама повністю осиротіла тут у 1930-их, а також втратила свого єдиного братика Михайлика. Але інколи, поміж сумом та плачами, впливали з її пам'яті й світлі, ласкаві картини раннього дитинства. Такої миті лице її ніби підсвічувалося лампадкою... Хотілося кинути уроки чи якусь домашню роботу, вслухатися в мелодію її споминку, зачудуватись чомусь, а від чогось і заплакати. Кілька разів на своєму віку чула я від неї історію, що трапилася на Великдень...

Були це ранні 1920-ті, мамі всього 3-4 роки. Здавалося б, цілком достатньо, щоб уже й багати, хоча б під стіг. Дівчинка ж поки що повзала... І здоровенька наче була, ніжки міценькі, а от не могла зіп'ястися на них. Повзала підбитою качечкою – від стола до полу, від полу до порогу, від порогу до городу. Бувало, спідничку так зітре за літо, що на осінь нову треба було шити. Та якби ж тільки й біда, що спідничка! Всадовили її раз у бричку та повезли на Згурівку, до знаменитого Гладуна, лікаря. А той руками розводить: на все, мовляв, воля Божа... І повзає Надійка далі, дивуючи татка своєю рухливістю («Оце помічниця буде!»), а матір, в якій старшенька, Віра, вже й борщ варила, і з прядкою вправлялася, відкидаючи в сльози: «Ну коли вона зіп'яється на ніжки?!...»

Наближався Великдень, по всій Тамарівці хатки, мов наречені, біліли свіжовибіленими стінами. Господині, відбувши «чистий четвер», вже посилали дівчору на позички – то до сусідки за сушеним хмелем на опару, то до куми за цибуляним лушпинням на крашанки... Над селом стояв характерний для пасхальної пори дух випічки, курів димок над кожною оселею, бо не було такої хати, де не пеклася б рум'янощюка паска. «Спекти пасочку власними руками – то ж наче з Батьком небесним погомоніти...» – було, переказувала мама нам, чо-

Свого первістка мама, Надія Василенко, назвала Вірою – на пошану своєї сестри Віри (Галузи), яка врятувала її від голодної смерті в 1932-1933 рр. і від вагонів-«телятників», якими гнали українську молодь на роботу до «німецького раю» (Віра просто закопала її «метрики» під вишнями в себе на Родаківщині в Яготині, бо мама на сирітських харчах вирісла худенькою і на вигляд була як підліток. Коли прийшли «наші» в 1943-у, те місце в садку було «перекопане» снарядами так, що «метриків» годі було й шукати. На противагу своїй матері в її дитинстві, моя старша сестра Віра навчилася багаті дуже рано... Дарма, що дитя страждало ще в материній утробі, коли восени 1943-го у дворі Василенків на Підварках її батько ледь не був розстріляний «нашими».

тирьюм своїм донькам, примовку, не раз чути від своєї матері. Та ж викладала на пасках ще й великі хрести, немов боялася прогнвити Бога. Велика сім'я, великі паски, великі хрести... А ще покладала «Могиліха» вселенську надію на те, що Господь таки почує її молитви, і Надійка стане ходити.

Удосвіта, як ранкова зоря ще тільки-но збиралася сонно кліпну-

зили з собою після служби такі висвітлені лица... таке торжество в руках, мові... що діти й самі янголами притихали під образами за столом. Розговлялися, як завжди, паскою, холодцем, запеченою в печі почервиною, крашанками, пиріжками з сиром... Тerti хрін до холодцю завжди випадало Паші, і вона від нього так наплакувалась, що їй за столом намагались його й не підсовувати навіть. Ця сімейна іділія, мов біблейський сюжет, часто бриніла на маминих вустах, коли стала й сама збирати власних дітей за Великоднім столом: «Батько вігд розламував паску, а руки такі здорові, жилаві... (і схлипом: Ох, за що ж йому ті рученьки викручували в колективізації!...) Яечко об яечко «цок!»... А мама (схлипом: Бідна моя мама...) все пиріжечки підкладає...» Зрештою, кому з тих набідованих поколінь ця Великодня картина здасться чужою, надуманою?!..

А коли сонце звернуло з обіду, стали Могилні споряджати свою Надійку до хрещеної матері на гостини. Причепурили, зав'язали в нову «кремову» хустину спеціально спечену для цієї події невеличку пасочку, дали в руки й наказали не ронити на землю, бо «Бозя» ж (показували багатозначно на небо) покарає.

Вирушила Надійка в своє перше кругосвітне плавання. Лобода по-під тинами, яка багатьом тамарівцям прислужиться в 1932-33-ому, хвилями попід тинами коліскається. Пилочка вузлики попереду, мов Сахара, дощу просить. Сонце зависло вгору, щойно посажені картоплі вигріває. А в слід матуся хрести посилає крізь сльози... Та такі розмахисті, наче воля Божа хотіла б у них укласти.

А дитина її то на колінах трохи проповзе, то на спідничці просунеться... То за чийсь тинок вхопиться, то за деревину... А вслід материні молитви та плач Вірин: «Ну нащо Ви, мамо, одну її пустили?!...» Надійка ж наче й не чує тих плачів: то над кульбабкою під чиймось тином замре на хвилю, то на муражу під самим у себе носом задивиться. Собаки на кутку, і ті попритихали, до дитини не кліпаються. А вона все котиться собі далі сільськими молодими споришами...

Аж ось і криниця на вигоні, знайомай двір з гіллястою яблунею, рясно обчисною білим цвєтком. Дідусь на призьбі проти сонечка вигрівається. Вгледів дитя біля воріт, невістку гукає. Та, угледівши гостю – з подертими колінцями, але хустка з паскою в руці чиста-чистісінька – тільки руками сплескує: «Мое дитятко... горобнятко безкриле...»

Підхоплює на руки й несе дитину до світлиці. Обмила колінця й рученьята, налила в горнятку ряжанки, насипала в миску молозива (саме отелилася в обійсті корівка, і молозиво було ласощами, з якими ніщо в тодішніх селах не могло змагатися), відкраяла шмат пирога з яблуком повидлом: «Іж, моє дитя... Бог тобі силку й верне...»

Надійка таки добре притомилася, а над молозивом так розімліла, що й заснула за столом. Переклала її хрещена на піл, встелений празниковими ряднами, підстелила подушку з вишитими гладко фіалками. Ту подушку мама запам'ятає на все життя, як я запам'ятала подаровану мені мою хрещеною (маминою найстаршою сестрою Вірою) штапельну хустку в метелика.

А проснулася Надійка, то на неї вже чекав хрещенин гостинце «на дорогу», ув'язаний також у хустину. Озираючись на покуть з образами, дівчатко, вчепившись у вузлика обома руками, спробувало зіп'ястися на ніжки й утриматися на них. Раптом щось промайнуло метеликом у тій малій голівці, і з вуст зірвалося до смішного запізніле: «О-о... Хлестос воскрес!» З тим і ступила за поріг. Теплі та м'які, мов у мамі, руки хрещеної підтримували її до самих воріт. А далі – довга вулиця в кільканадцять дворів, яка здалася їй, напевно, дорогою в пекло. Дівчинка злякано озирнулася... Спробувала ступити крок, але не втрималася і сіла на спорих. Озирнулася назад, на ворота, але хрещена мати тільки всміхалася бадьорливо: «Дивись, не потовчи крашанки!»

Словачка озирнувшись важливої місії – не потовкти крашанки – Надійка вчепилася однією рукою за тинок і спробувала ступити вперед. Похитнулася, але втрималася, бо не тільки ж хрещена на воротах, а й «Бозя» десь з небес позирає... Зробивши пару невпевнених кроків, знов Надійка опинилася на землі. Озирнулася (хрещеної завітали яблуку ніщо не видно) і просунулася кілька метрів своїм звичним методом – повзком. Вузлик був важенький, руку тягнуло донизу, а хустину так же не хотілося марати... та й крашанки ж... і «Бозя»... Отож підіймається наша Надійка і знову чіпляється за тинок. Далі чиясь лавочка попід тином трапилася – дівчатко їй, мов рідній сестричці, раде... Тримаючись за лавочку, пройшла непевно ще кілька кроків. Утомилася й сіла спочивати, вузлик на колінцях...

Знову спробувала стати на ніжки, але вийшло це в неї незграбно, і довелося наліповозком-наліпвпроком минути ще кілька дворів. Вже й рідну хату видно, чиясь сорочка біліє на воротах: виглядають її, мандрівницю. Дівча, не відступаючи від тину, ступає кілька кроків і... о, диво!.. втримується на ногах. Переклала вузлика з руки в руку... Чийсь благузкий тинок ледь не завалив... Кілька разів гепнулася... Кілька метрів подолала на ногах...

А від рідних воріт така радість струменить навстріч... така благословенна надія, що сором був би, аби упала. І Надійка на очах у всієї родини іде-ковилея ці останні кілька метрів прямиенько, вузлик відтягує плече...

Не витримала Віра, вискочила на вулицю, вузлика відбирає, за руку бере...

Батько на воротах крадькома сльозу втирає. Мати ікону, освячену в церкві, до грудей пригортає... Щасливий лик свій до неба звертає: «Спасибі, Спасителю ти наш, що почув плачі наші виплакані...»

Ось так навчилася моя мати, Надія Іванівна Василенко з Яготина на Київщині, ходити. Колісць нетривкі, ноги її винесуть в тридцять третього з виморених Голодом колон, що під сталінську дуду відправлялись строем на той світ. А в сорок другому ті ж ноги втечуть від поліцаїв, що зганяли вцілілий в 1930-их молодняк на станцію і звідти – в рабство до германського бауера. Трохи згодом (Яготин був під окупантами з осені 1941-го до осені 1943-го) ноги її, хоч і стануть ніби ватяні, все ж виведуть з приреченого на розстріл натовпу євреїв, до якого «помилково» втягли і її (чорняву, але – кирпату!) за коси. А коли нестиме від сестри Віри через яготинський парк дідечку на капусту до себе на Підварки (вийшовши на той час уже заміж), ті ж ноги кинуть з зарослу кропивою: зовсім поруч, за кілька метрів, саме розстрілювали двох впливмих розвідників-парашутисток...

Тільки раз підвели її ноженята – коли восени сорок третього довгождані «наші» ледь не розстріляли в дворі батька її дитини, саме тоді виношуваної. Зойкнула, з віхтем у руках так і опустилася в сінях на недомазану долівку...

Ох, ви ніженки!.. Чом про вас – таких нагорьованих... таких поколотих дротами історії... таких часом недоглянутих у важкому побуті української трудівниці – зовсім мало пісень співалоса і співається?.. Чом поети й композитори романтично біждалися про поколоті в ранкових росах ніжки якоїсь там Франчески з кінострічки «Роман і Франческа», а про таких ось надійок, марійок, наталок, оксан та галин у кирзових зоботях та шитих валянках часто забували?!.. Чом на їхню долю випало навіть оселитися в лайці «мать-перемать», а не в романах, за які не переслідували б авторів? Чом замість медалей на груди – одні насмішки від городян, які, по суті, без села й дня проіснувати не могли на милі «Кармен» та парфумах «Серебристий ландыш»? І «матір-героїно» в соціальному пейзажі України поступово відсунув напористим плечем «батько-героїн». І «из поляй доносится «Налей!» чомусь, а не українська народна пісня. Дівчатка не ляльками граються, а в ранню дорослість. Я пробувала якось привітатися на Великдень в Бориспільському аеропорту зі службовцем традиційним «Христос Воскрес!» – подивився, як на марсіянку, і почервонів, щось промимривши собі під носом.

Тоді як воскресити Господа в собі не так і важко – варто тільки принести в своє довілля щось світле, когось ошасливити... Чеснотами, доброю дією, щирою порадою, молитвою, віданням, яке прийшло з віків, а не інструкцій, а то й пасхальним гостинцем у вузлику, як у моєї мамі було.

Віктор КРАВЧЕНКО, м. Кам'янське

ЄВАНГЕЛЬСЬКА ПРАВДА ЯК ПРАВДА НАРОДНА

Пантелеймон Куліш (1819 – 1897), попри складну еволюцію і контраверсійність його світогляду, все життя дотримувався народницького ідеалу, що в 60-х роках втілилось, зокрема, у так званій, «хутірській філософії». Тут він аналізує християнство як підвалу духовного життя українського селянства.

Згадуючи перейняту патріотизмом молодь Кирило-Методіївського братства, до якої без сумніву належав і сам, він зазначав її високу духовну чистоту: «апостольство любові до ближнього доходило в неї до ентузіазму». Під впливом виданої Михайлом Максимовичем збірки «Малоросійських пісень» молодий Куліш із запалом неопіта пірнає у світ селянського життя, аби «бачити і чути народ в різноманітних особливостях єдиного». Під сумком дослідження стала праця «Записки о Южной Руси». Народ перед дослідником постає у своїй величчю і благочесті як «найбільш моральна істота». У всіх поняттях і діях «простолодина малоросіянина» Куліш бачить природне благородство людської природи. Художніми засобами, на думку дослідника, це яскраво відтворив Квітка-Основ'яненко у повісті «Маруся». Куліш дійшов висновку, що якщо моральна істота простолодина походить від невідомого нам суспільства. Започаткувавшись серед невідомих щасливих обставин, потужне моральне начало народного життя, подолавши всі перешкоди, продовжує жити в селянському середовищі. Воно надає українській народній поезії «гідність виразу, якому далеко не відповідають матеріальні обставини племені», «м'якість звертань, тонке почуття порядності у стосунках, усвідомлення благородства всієї природи». Одне слово, те, що в інших народів є тільки «наслідком довгого перебування суспільства у стані вибраного, кращого, всіма шанованого і незалежного класу людей». Вказаний моральний первень заданий від Бога і він обумовлює зокрема специфіку української мови як способу висловлювання думок.

Найглибші тайни своєї національності оглашають не поети чи філософи, а самі народи. Завдання письменника показати життя «повним словом своїм, як воно єсть, не даючи йому ніякого тлумачення, не задавши собі ніякої філософської теми». Талановитий письменник може це зробити, коли полюють ближнього як самого себе.

Отож рідне слово – не «вмізковане, то живий голос живої душі, а всяка душа нам рідна як сестра братові». Речники національного слова посилаються подібно херувимам Божою премудрістю. Іх призначення прокувати «мирові народну самостійність нашу». Тому ігнорування рідної мови і рідного звичаю псує людей морально, бо є відступом від заданої Богом правди. Щоб цього не сталося, треба, на думку Куліша, зберегти простоту селянського життя, сприяти хутірській формі господарювання, сторонитись... чужої мови, що панує в місті, чужоземної моди. Втім Куліш в принципі не є противником міст. Може хуторяни років через сто побудують їх собі, але не такі як нинішні: де б і «в науку дитина вбилась і од ледачого товариства городянского не повалася». А поки що він радить світ більше серцем сприймати ніж розумом, читати книгу великого всемирного Учителя. Чужоземну книгу треба також читати, але при цьому «свого хutorського смаку й розуму» не втрачати. Городяни, на думку П. Куліша, «одучили око людське од того світу, котрий ішов в історії великого попередку народів, ховаючись од нелюдів – то в міти, то в притчі, то в веселі грища, то в похурі нічні тайни, то в віковій пергаменті. Цей світ, цю німу нашу пам'ять, що підняв з домовини Тарас Шевченко і поставив на сідні нинішніх поколінь», мислителі радить зробити поводирем, іменує її «гнієм народним». Останній і мовчить у наших панських та чернечих літописах, нишком живе у звичаях і голосно говорить тільки в народній думці та пісні. Куліш мріє про той час, коли можна буде кинути до гуртової роботи. Це стане можливим, коли «з хат, а не з палат зачнуть великі судді художества, науки та й самої правди мирської виходити». До того часу треба «своєї мови рідної і свого рідного звичаю вірним серцем» триматися.

Такі міркування зосереджені у «Листах із хutora». Вони публікувалися у перших числах літературного і громадського українського журналу «Основа» (1861 – 1863), створеного значною мірою завдяки ентузіазму Пантелеймона Куліша. Він вірить, що з хат злізнуть вершини просвіщеного духу як нагорода за вірність хutorянам своєю звичаєві і мові. Благородний Євангельський світ, що залишився в душах простих малоросіян, лише через століття може повернутись ліпшим ладом суспільного життя на засадах «великого завіту святої волі». Таким чином, підвалуною світлого майбутнього є вистраждана народом правда, а вона вкраяно українцям Богом, збережена в народній пам'яті і піднята з могил Т. Шевченком. Шлях до волі пролягає через релігійно-національне протистітство, це шлях «народного самовзання», культурний поступ.

Пізніше, коли Куліш відійшов від романтизму і став на позиції соціального позитивізму, він поступово став схилатися до думки, що «силою всевітнього прогресу в політиці естествознання» незабаром зникне упередженість проти українства.

Звідси логічно випливає Кулішева орієнтація на виборення культурно-національних прав рідного народу як достатньої основи повноцінного його розвитку, і в цьому наголосі на самодостатності культурного він розкодився з Тарасом Шевченком.

МАЙДАН

Творити простір суспільної довіри в Україні XXI ст.

ТВОРЕННЯ ПРОСТОРУ СУСПІЛЬНОЇ ДОВІРИ В УКРАЇНІ XXI СТОЛІТТЯ

матеріали науково-практичної конференції

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 17–19 лютого 2016 року/Асоціація українських банків; ДВНЗ «Університет банківської справи». – Київ: 2017

Ректор ДВНЗ «Університет банківської справи» Т. СМОВЖЕНКО

Останні події в Україні свідчать про стійкий інтерес до проблематики громадянського суспільства і про реальність громадянського впливу на владу. Громадянське суспільство від негромадянського відрізняється дійсною демократією, що створюється народом, а не окремими людьми.

Алексіс де Токвіль – французький учений, якого сьогодні дуже часто цитують, писав: «Як тільки загальні справи починають вирішуватися загальними зусиллями, кожна людина приходить до розуміння, що вона не настільки незалежна від собі подібних... і для того щоб забезпечити собі підтримку оточення, вона сама повинна їм допомагати...».

Проте цього не достатньо. Окрім визначення членами суспільства спільних цінностей, потрібен і такий ключовий продукт соціальних норм співтовариства, як довіра.

Френсіс Фукуяма писав, що довіра є ключовою характеристикою розвиненого людського суспільства, цінним економічним активом і, як наслідок, потенційним джерелом добробуту і стабільності влади.

Саме довіра визначає прогрес і діє на мікро-, мезо-, макрорівні суспільного життя.

Постулати довіри: довіру не можна гарантувати; довіру не можна вимагати; довіра реалізує себе щоразу іншими шляхами.

Багато економічних досягнень стають можливими тільки тому, що люди довіряють одне одному. Це стосується і простих виробничих відносин, і фінансових відносин у культурній сфері. Довіра виконує позитивну функцію і для тих, хто довіряє, і для тих, кому довіряють.

Професор Львівського Національного університету імені Івана Франка Н. ЖИГАЙЛО

Ключовим моментом мого підходу до теми «Довіра як духовна основа доброзичливих міжособистісних стосунків та позитивного мікроклімату в колективі» є слова Мартіна Лютера Кінга: «Люди ненавидять один одного, тому що вони бояться один одного; бояться, бо нічого один про одного не знають; не знають, бо не спілкуються, а не можуть спілкуватися, тому що розділені». Любов – це єдина сила, здатна перетворити будь-якого ворога у друга!

І три історії, які спонукають задуматись.

Одного разу жителі села вирішили молитися, щоб пішов дощ. У день запланованого молебня всі люди зібралися разом, але тільки один хлопчик узяв зі собою парасольку. Це – віра.

Коли ви підкидаєте маленького хлопчика в повітря – він сміється, бо знає, що його спіймають. Це – довіра.

Рівень довіри в суспільстві є вочевидь одним із найчутливіших камертонів його життєспроможности. Довіра – це те насправді вільне й рятівне начало в людині, що підвладне лише голосу істини й саме тому витворює цілість національно-суспільного буття.

Ніхто не може перекласти творення своїх стосунків з людьми, світом і Богом на когось іншого. І це будівництво стосунків виявляється річчю най-

складнішою, бо вимагає від особи й суспільства духовної зрілості й досконалого чину.

Брак довіри в українському суспільному просторі сьогодні викликає тривогу громадськості. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, фрагменти з якого пропонуємо увазі читачів, ставить нас усіх перед лицем проблеми, від розв'язання якої залежить доля України.

Щоночі, коли ми лягаємо спати, у нас немає гарантії, що ми прокинемось, але ми все одно заводимо будильник. Це – надія.

Розкрити глибину цих понять, а головне – сформувати й утвердити їх у нашому суспільстві – мета наших зусиль.

Це вже 17-та конференція, спрямована на розвиток духовних цінностей, ідеалів, поглядів, концепцій. Цьогоріч наша ціль – творення довіри як основи змін в економіці і суспільстві, а її посвята – пам'яті Героїв Небесної сотні і всіх тих, хто своє життя і здоров'я віддає за перемогу цієї чесноти в сучасному світі.

Очікуємо від наших конференцій утвердження високих духовних ідеалів. Адже Героїчна сотня, зробивши перший крок, журавлиним ключем полинула у вірні вічності, ставши нашими Ангелами-Охоронцями на небі. А ми – українська наукова еліта – своєю небайдужістю до їхнього подвигу формуємо віру, довіру і надію як основу розквіту та економічного благополуччя нашої держави.

Президент Асоціації Українських Банків О. СУГОНЯКО

Про довіру в суспільстві говорять тоді, коли щось суттєво зруйновано в суспільних чи людських стосунках і спільна позитивна діяльність стає неможливою. Сьогодні ці стосунки, зв'язки спільної діяльності зруйновано і тема довіри як етичної цінності стоїть як виклик перед нами. Довіра як результат досвіду успішного співробітництва, основа спільної людської діяльності, зникла в українському суспільстві.

Однак в суспільстві є колосальний нереалізований запит на стратегічне бачення майбутнього. Бачення шляху виходу з універсальної кризи країни.

Виходячи з логіки процесу, наша Конференція вбачається і як інтелектуально-етична підготовка до наступної, четвертої конференції, яка буде присвячена висвітленню шляхів узаконення і легітимізації приватної власності.

Організація системи відносин власності в суспільстві потребує вироблення і прийняття ним духовно-інтелектуальних засад. У цьому величезна роль науки і в етично-філософських, соціально-економічних, правових аспектах. Без цього – провал. Наш негативний досвід приватизації без ґрунтовної етично-філософської, наукової проробки тому підтвердження. Духовні вади, моральні недоліки людей були закладені в основу цих відносин. Соціально-економічні відносини у своїй основі формувалися на сильному бажанні мати, на жадібності, заздрості. За такого розвитку процесу приватизації наука, етика не потрібні... Спільне благо, спільна діяльність забувалися бур'яном аморального збагачення. Приватизація, що виросла на такій основі, гарантувала в перспективі появу квазівласника, руйнацію економічних зв'язків усередині країни, економічний занепад, що ми і спостерігаємо сьогодні. Мерзота запустіння реально загрожує політекономічним небуттям усім, від олігарха до безробітного, еднючи їх у спільній біді, якщо вони не змогли об'єднатися у спільній, об'єднаній спільною метою роботи. Вихід із цієї пастки полягає у справедливому розв'язанні проблеми власності так, щоб породити в суспільстві довіру. А це як – забрати і поділити? – Ні. Залишити як є? – Ні. Що означає СПРАВЕДЛИВО сьогодні? Без науки відповіді не знайти.

Володимир СОЛОВЙОВ (1853–1900), російський філософ, поет, публіцист

ЕКОНОМІЧНЕ ПИТАННЯ З МОРАЛЬНОЇ ТОЧКИ ЗОРУ

Сам факт економічних бід є свідченням того, що економічні відносини не пов'язані як слід з началом добра, морально не організовані.

Визнавати в людині лише економічного діяча – виробника, власника і споживача матеріальних благ – є хибною і аморальною точкою зору. Згадані функції самі по собі не мають значення для людини і жодним чином не виражають її сутності й гідності. Продуктивна праця, володіння і користування її результатами становлять одну зі сторін у житті людини чи одну зі сфер її діяльності, але правдиво людське зацікавлення тут викликає лише те, як і для чого людина діє в цій діяльності.

Як довільна гра хімічних процесів може відбуватися лише в трупі, а в живому тілі ці процеси пов'язані і визначені органічними цілями, так само й довільна гра економічних чинників і законів можлива лише в мертвому суспільстві, яке розкладається, а в живому, яке має своє майбутнє, господарські елементи пов'язані і визначені моральними цілями, і проголошувати тут вседозволеність – означає говорити суспільству: вмирай і розкладайся!

Я обстоюю лише ту очевидну істину, що при достатній силі моральних спонукань у даної особи – приватної і, тим більше, урядової – ніяка гадана економічна необхідність не завадить їй підпорядкувати матеріальні інтереси моральним у тій чи іншій справі, а звідси логічно випливає, що ніяких природних законів, які діють незалежно від якості волі осіб, у цій ділянці не існує... Ніяких самостійних економічних законів, ніякої економічної необхідності немає і не може бути, тому що явища господарського порядку мислими лише як діяльність людини – моральної істоти, здатної підпорядковувати всі свої дії мотивам чистого добра. Самостійний і безумовний закон для людини, як такої, один – моральний, і необхідність одна – моральна. Особливість і самостійність відносин у господарській сфері полягає не в тому, що вона має свої фатальні закони, а в тому, що вона за суттю своїх відносин є особливим, своєрідним тереном для застосування єдиного морального закону. [...]

Сфера матеріальних відносин (особливо економічних) має право на те, щоб стати предметом моральної дії людини, має право на здійснення цієї дії втілення в ній вищого, духовного начала, матерія має право на своє одухотворення – ось перший сенс цього принципу, сенс абсолютної істинний і найвищою мірою важливий...

Суспільна аморальність полягає не в індивідуальній і спадковій власності, не у розділенні праці

й капіталу, не в майновій нерівності, а саме у плутократії, яка є спотворенням належного суспільного порядку, піднесенням нижчої і службової за сутністю сфери – економічної – до ступеня вищої і пануючої і зведення всієї решти до значення засобу та знаряддя матеріальної вигоди...

через суть принципу, а лише через обсяг його здійснення: одних турбує матеріальний інтерес капіталістичної меншості, а інших – теж матеріальний інтерес робочої більшості. [...]

Обидві ворожі сторони взаємно обумовлюють одна одну і не можуть вийти з хибного кола, допоки не ви-

винуватці, і жертви цих аномалій – саме такі люди, які трудяться для себе.

Виходить, для того щоб кожний, хто трудиться для себе, трудився водночас і для всіх, недостатньо природного зв'язку економічних відносин, а потрібне свідоме спрямування їх до спільного блага.

Якщо з морального погляду будь-яка людина – землероб, письменник чи банкір – повинна трудитися з усвідомленням і бажанням загальнокорисності своєї праці, якщо вона має дивитися на працю як на обов'язок виконання Божої волі і служіння загальному добробуту ближніх, то цей обов'язок, саме як загальний, передбачає, що всі так само повинні ставитися до цієї людини, тобто сприймати її не як лише знаряддя, але й як предмет або мету загальної діяльності, що суспільство має обов'язок визнавати і забезпечувати право кожного самостійно користуватися – для себе і для своїх – гідним людським існуванням. Гідне існування можливе при добровільній убогості – тій, яку проповідував св. Франциск, і в якій живуть наші мандрівні богомольці; але воно стає неможливим при такій роботі, коли все значення людини зводиться до ролі звичайного знаряддя для виробництва чи переміщення речових багатств.

Безумовне значення людини базується, як ми знаємо, на можливості безкінечного вдосконалення, яка лежить у її розумі та волі, чи, за висловом Отців Церкви, – можливості обожнення (theosis).

Ця можливість не переходить у нас в дійсність безпосередньо, одним повним актом, тому що тоді людина була б уже рівна Богові, що суперечить істині, – ця внутрішня потенція стає дедалі більше і більше дійсною, для чого потрібні певні реальні умови.

З погляду морального, праця – це взаємодія людей в матеріальній сфері, яка, у згоді з моральними вимогами, повинна забезпечувати всім і кожному необхідні засоби до гідного існування і всебічного вдосконалення, а за своїм остаточним призначенням повинна переобразити і одухотворити матеріальну природу.

Корінь зла тут [у сфері обміну], як і у всій економічній сфері, один і той самий: перетворення матеріального інтересу зі службового у панівний, із залежного в самостійний, із засобу в ціль.

Торгівля і, взагалі, обмін може бути знаряддям для отримання приватного прибутку лише за необхідної умови – бути перше суспільним служінням, або виконанням суспільної функції для блага всіх.

Уривки з праці В. Соловйова «Виправдання добра»

Ангел правосуддя. Гваренто. XIV ст., Міський музей, Падуя

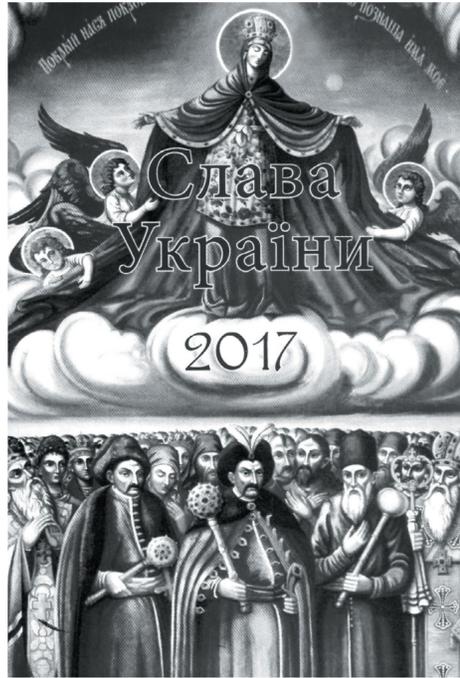
Соціалізм від початку – навіть у своїх найбільш ідеалістичних виявах – ставить моральну досконалість суспільства у пряму і повну залежність від його господарського устрою і хоче досягнути морального перетворення чи переродження виключно лише шляхом економічного перевороту, і це ясно показує, що він, по суті, стоїть на тих самих основах, що й вороже йому міщанське царство – на основах панування матеріального інтересу.

І тут, і там людину трактують як економічного діяча, абстрагуючись від інших сторін її сутності. І тут і там кінцевою метою і найвищим благом визнається економічний добробут, і боротьба між двома ворожими станами – не принципова, тобто не

знають і не приймуть на ділі простого й безсумнівного, але ними забутого положення, що значення людини, а відповідно й людського суспільства у своїй суті не визначається економічними відносинами, що людина не є перш за все виробником матеріальних благ чи ринкових цінностей, а – чимось набагато важливішим, і суспільство, відповідно, також є чимось більшим, аніж господарський союз.

... Людина є моральною істотою, а тому природна солідарність для неї недостатня: вона повинна не лише трудитися для всіх, брати участь у спільній справі, але ще й знати і хотіти такої участі. Хто відмовляється визнати цю істину в принципі, той відчує її фактичну силу у фінансових крахах і господарських кризах. Адже

Нова свідомість

СЛАВА УКРАЇНИ

КАЛЕНДАР 2017. Храм Святої Покрови.
Настоятель о. Василь Пишний
с. Рубанівське, Васильківський район
Дніпропетровської обл. Видавництво «Навіки»

Пропонуємо читачам дещо зі сторінок календаря, зокрема про славетного козацького гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, джерельно свіжий, вільний дух якого пробивається до нас кризь товщу століть, перегукується з голосами сучасної України, наповнюючи світлом наш простір дії. Новий річник рубанівської громади храму Святої Покрови вже в самій назві означає одвічну шкалу вартостей у нашому сприйманні людей, історії, теперішнього й майбутнього України, на якій найвірнішим мірилом є добро, правда, героїчна лицарська честь і віра всіх тих, чия самовідданість повсякчас творила і творить нині прекрасний обрій нового буття, де чесноти «добра святого» зримо підносять як саме покликання людини, як і провидний образ України.

Календар не лише дарує відчуття шляхетного спілкування всіх в Україні суцільних, але й захоплює духом творчої ініціативи, прагненням зберегти красу свого краю і не розгубити гідність та силу віковичного спадку світогляду й культури.

435 років від дня народження та 395 років із дня смерті Петра Кононовича Конашевича-Сагайдачного (1582, с. Кульчиці, Самбірського р-ну Львівської обл. – 20 квітня 1622, Київ)

Український полководець та політичний діяч, Гетьман реєстрового козацтва, кошовий отаман Запорізької Січі. Організатор успішних походів запорозьких козаків проти Кримського ханства, Османської імперії та Московського царства. Меценат православних братств та опікун братських шкіл.

Петро Конашевич був непересічним політиком та дипломатом, котрий будував довгострокові дипломатичні комбінації як в межах України, так і за кордоном. Свою політичну лінію він проводив наполегливо та безумовно, при цьому чітко висловлював свою позицію щодо короля Речі Посполитої та шляхти. Український історик Михайло Грушевський вказував, що сучасники дуже високо оцінювали політичний талант Сагайдачного та визнавали загальноукраїнське значення його діяльності. Саме за його часів козацтво вийшло за вузько станові інтереси, долучилось до вирішення проблем українського населення, зформувало свою політичну програму. Утворилась спілка українського козацтва, міщанства й духовенства. Завдяки результативній політиці Сагайдачного в цей час відбулось активне формування національної української спільноти з її чітко вираженими географічними кордонами.

Сагайдачний перетворив Київ на політичний осередок України та залучив його в орбіту майбутньої нової Української козацької держави.

Будучи Гетьманом, обстоював інтереси національно-патріотичних сил та активно виступав проти чужоземного панування на українських землях. Підтримуючи прагнення українського народу до більшої політичної самостійності, Сагайдачний домагався автономії України, досягнення для неї широким прав у складі Речі Посполитої, підтримував концепцію, згідно з якою українці розглядалися як третій рівноправний із польським та литовським народом Речі Посполитої. При цьому стверджувалась історична та національна єдність мешканців територій, історично пов'язаних із Київським та Галицько-Волинським князівствами княжої доби.

Сагайдачний виступав палким поборником та захисником православ'я, яке після Брестської Унії 1596 року було оголошено поза законом. Значна частина цивільного українського населення та православного духовенства виступили проти унії, що призвело до соціальної, політичної та іде-

ологічної конфронтації, яка досягла особливої гостроти в перші десятиріччя XVII ст. Ще під час навчання в академії Петро Сагайдачний зайняв позицію неприйняття унії. В умовах посилення національно-релігійного гноблення українського народу переконав козаків підтримати православну церкву та разом з усім Військом Запорозьким вступив до Київського братства. Ця публічна акція продемонструвала солідарність запорожців із православним духовенством та була виявом підтримки та захисту, що оберігав його від репресій влади Речі Посполитої.

Саме завдяки активній підтримці та гарантіям Сагайдачного Єрусалимський патріарх Теофан

III відновив знищену унією православну ієрархію. Підтримка запорожцями православного духовенства сприяла розвитку української культури, а також стала важливим чинником подальшої національно-визвольної революції під проводом Богдана Хмельницького.

У переговорах із владою Речі Посполитої Сагайдачний домагався розширення козацького реєстру, вимагав легалізувати й офіційно визнати козацьку військову та політичну організацію, розширити козацькі права та вивести війська Речі Посполитої з України. Одночасно підтримував історичне явище «показачення», коли українські селяни відмовлялись від феодалної повинності та залучались до Війська Запорозького. Цей процес дозволяв розширювати територію козацької України, оскільки населення приймало та запроваджувало козацькі порядки.

У зовнішній політиці Конашевич дотримувався вираженої антиосманської орієнтації. Під його проводом запорозькі козаки здійснювали активну протидію османам і татарам, що призупинила експансію Османської імперії в Європу. Завдяки його діяльності утвердилось бачення запорозького козацтва як «щита» християнського світу. Сагайдачний проводив активні дипломатичні переговори для пошуку, зокрема, із перським шахом Аббасом I Великим та герцогом Карлом Гонзага де Невера, одним із засновників Ліги християнської коаліції, до якої належали Папа Римський, німецький імператор, королі Іспанії, Англії, Речі Посполитої та Франції. Петро Сагайдачний підтримав позиції Речі Посполитої та взяв участь у поході королеви Владислава на Москву. У битві під Хотиним війська Сагайдачного підтримало короля та врятувало Річ Посполиту від політичної катастрофи.

У 2011 році рішенням Архиєрейського собору Української автокефальної православної церкви Петро Сагайдачний був канонізований в чині «благовірний Гетьман».

1035 років тому народився Преподобний Антоній Печерський (в миру Антип)

Преподобний Антоній народився у Любечі біля Чернігова. Прагнувши душевного спокою, юнак викопав печеру, де молився на самоті. Невдовзі Антип вирушив на гору Афон. Там Антип в одному з монастирів прийняв постриг і обрав собі ім'я Антоній.

У 1013 році Антоній прибув до Києва й оселився в окремії печері у селі Берестовому, у передмісті Києва. До Антонія сходяться подвиги та учні.

Прагнувши усамітнення, Антоній перебрався на сусідню гору й викопав собі нову печеру. З часом поруч оселилися нові відлюдники. На прохання Антонія великий князь Ізяслав віддав монастирю гору над печерами й з благословення Антонія тут було споруджено дерев'яну церкву, а довкола обведено частоколом. Так заснувався Києво-Печерський монастир.

1073 року Антоній розпочав будівництво собору Успіння Пресвятої Богородиці.

Помер преподобний Антоній на 90-му році життя. Його мощі й донині перебувають у печері, у котрій він ніс свій чернечий подвиг.

Анатолій КАЛОША
Три Гетьмани

Не зберегли ні праху, ні могили Трьох Гетьманів. За те і Бог карає, в рогах ненаситний налягає, Пускаючи отруйні жала стріли. Спустошуючи береги Дніпра, Шматуючи святе Христове тіло. Невже ота молитва відболіла, З Богдана уст, Івана і Петра?! ... Не відболіла суцзя і жива. Нетлінна, бо зродилася у Бога. Лунає в Дикім Полі, на Порогах. Її не бив ні лях, ні татарва. Ні кайнаство московської орди, Ні муки, ні сибірської кайдани. Бо встали незабутні Гетьмани, На захист проти лиха і бід. Мов Трійця Божа, посеред тривоги, Стоять вони під стягом малиновим, Покриті Богородиці Покровом, Поставлені на злами трьох епох. І дивляться на ясен світ з Небес. І моляться за нас і Україну, Щоби вона повстала із руїни

І НАШ НАРОД
ВОІСТИНУ ВОСКРЕС!

Борис КУТОВИЙ

Смерть холодним полем гуляла, Навкруги ходила темною нічю. Смерть, кого ти сьогодні шукала? Смерть, в чие ти вдвигалась обличчя? Чому, смерть, ти зїхала безсило? Чом тебе не тримали крила? Бо тебе сьогодні до хлопців Богородиця не пустила.

(з Авдівки, 02/2017)

Літопис ХХ століття

Антоніна ПИПКО

Моїй Мамі Варварі присвячую

Доля української родини Сибілів

З діда-прадіда вони мешкали в селі Красному поблизу Батурина. Яке ж бо гарне було це село! Особливо тут, неподалік від їхнього обійстя, що одним боком виходило на ярком. А за ярком – став, а над ставком пишні верби, а на лузі біля ставка – зелені шовкові трави, що так лагідно лоскотали малі Вароччині ніжки, коли вона пасла гусей.

«Чи не про наше село писав Тарас Шевченко: неначе писанка село?» – думала часом Варочка.

Вона ще не ходила до школи, але чула, як читав угорос «Кобзаря» старший братик Федось. І так їй подобалися ті вірші!

«Добре Федосеви, – думала дівчинка, – він уже вчиться. Бач, сам пішов у школу й записався. Ніхто його не повів. Казали ще малий, лише шість років. А він сам пішов і його взяли. Вже в другому класі вчиться. А мені теж хочеться до школи. Ну й що, як мені ще нема семи років, Федось ж узяли. Буду проситись – хай ведуть і мене до школи».

І таки допросилася Варочка. У вересні 1926-го мама Стекла взяла дівчинку за руку й повела в школу. Але їй на той момент ще не виповнилось сім років, адже народилася вона 16 грудня 1920 року. До школи малу не взяли.

Ох і плачу ж було! Ніякі вмовляння, що наступного року вона обов'язково піде до школи, не допомагали. Варочка плакала й плакала: «Хочу вчитись!»

Тоді Варчина тітка взяла гладущик сметани й пішла до вчительки просити за небогу. І таки полагодила справу. Чи то тітчині умовляння, чи сметана переконали вчительку, але та записала Варочку до першого класу.

Ото вже зраділа мала! Вчилася старанно й успішно, як і старший братик Федось.

Тішилися батько Іван й мама Стекла шкільними успіхами сина й донечки. Тішилися й дід Грицько, баба Варка та старші сестрички – Ганна й Параска – доньки Івана Сибіля від першого шлюбу. А маленький братик Альоша простягав рученята до букварика – мовляв, і я хочу читати.

Та скоро замість радості неспокій поселився в душах Івана та Стекла – 1928-го в селі почалась колективізація. Більшість односельців – справжніх господарів – не хотіли йти до колгоспу. Таких відразу зачислювали до куркулів. Байдуже, що вони самі тяжко працювали, щоб прогодувати власну родину. Назвали куркулем й Івана Сибіля. Бо відмовився він вступати до колгоспу, Навкруги ходила темною нічю. Смерть, кого ти сьогодні шукала? Смерть, в чие ти вдвигалась обличчя? Чому, смерть, ти зїхала безсило? Чом тебе не тримали крила? Бо тебе сьогодні до хлопців Богородиця не пустила.

Потрапили до списку куркулів і його рідний брат Микола та двоюрідні брати Олексій, Опанас, Семен, Яків, Федот. Роботячим був рід Сибілів, тому й не бажав ніхто з них йти до колгоспу, серед організаторів та активістів якого були майже самі

нероби та гультяї. Тяжка випала доля кожному з братів – майже всіх репресовано. Тільки Федота із сім'єю заслали до Казахстану.

Але тоді – в 1928-30 роках – вони ще не знали, якою жорстокою є більшовицько-советська влада. Вони захищали своє: своє майно, свою родину, свою гідність.

Однак сили були нерівні. Влада не мала ні жалю, ні сумління, ні Бога в душі.

юшку з однієї миски. Ніхто не нарікав, що не смачна...

Відбравши худобу, реманент, коней, харчі, влада не зупинилася. Забрали й хату, викинули родину Івана Сибіля з дітьми на вулицю. В їхній хаті оселився приїжджий начальник.

Пішла Стекла з дітьми – Федосем, Варочкою та Альошею – до родичів. Галя й Параска – доньки від першого Іванового шлюбу – оселились у тітки на хуторі. Іван поїхав на заробітки до

Варвара Сибіль з матір'ю Стеклою. Кінець 1940-х років

1931-й. Забрали з хати все до нитки. Баба Варка заховала в грубу торбинку із зерном, й ту знайшли і забрали. Коли не лишилося нічого їсти, крім одного кабана, їстівного, крім одного кабана, Байдуже, що вони самі тяжко працювали, щоб прогодувати власну родину. Назвали куркулем й Івана Сибіля. Бо відмовився він вступати до колгоспу, Навкруги ходила темною нічю. Смерть, кого ти сьогодні шукала? Смерть, в чие ти вдвигалась обличчя? Чому, смерть, ти зїхала безсило? Чом тебе не тримали крила? Бо тебе сьогодні до хлопців Богородиця не пустила.

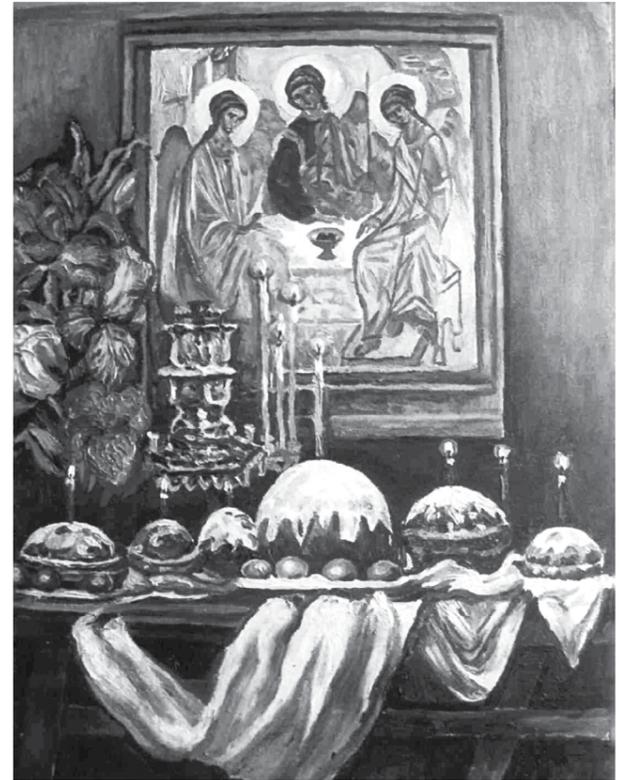
Одного вечора восени 1932 року їх – чоловік з шестеро-восьмеро – верталосся з Конотопу в Красне. По дорозі всіх забрав НКВД. Судили «тройкою» («тройки» при місцевих органах НКВД створювалися з 1930 року в рамках кампанії проведення колективізації) і вислали в Архангельську область.

Закінчення в наступному числі.

Вітаємо нашого постійного автора, науковця, дослідника, кандидата мистецтвознавства Інну Пархоменко з 75-річчям. Многая літа!

Інна Пархоменко народилася 1941 р. у м. Києві. За своє творче життя зробила численні наукові дослідження та відкриття. зокрема, протягом 40 років працюючи в НХМУ у відділі стародавнього іконопису як провідний науковий працівник, зробила атрибуції творів іконопису з фондів музею: нею встановлено твори з іконостасу Успенського Собору Києво-Печерської Лаври, ікони з храмів Києва, досліджено невідомі шедеври українського мистецтва металопластики та гравюри стародруків багатьох авторів. Цю пошукову наукову діяльність вона візуалізувала у численних виставках музею, каталогах та виступах на телебаченні, популяризуючи сакральну спадщину України («Ікони із зруйнованих церков Києва», «Символіка української ікони», «Українська Богородиця»). Окрім того, Інна Пархоменко є автором монографії «В. Штернберг» (1978 р.) та співавтором каталогів. Знавця демонструють і численні наукові конференції, результатом яких стали майже 500 наукових публікацій (бібліографічний довідник яких уклав С. Білокінь). Цікавою сторінкою її

творчої діяльності є мистецтвознавчі розвідки про мистецтво зарубіжних країн: Грузії («Грузинські храми у східній Туреччині»), Туреччини («Невідома Туреччина», «Християнські храми Туреччини»), Індії, Ірану («Християнські храми в Іцрані»), Ефіопії («Християнське мистецтво Ефіопії») та Сирії («Святі місця Сирії»). Подорожі цими країнами вилилися й у пейзажі, сповнені краси Сходу, що розкривають ще й художній талант І. Пархоменко, яка навчалася у студіях О. Годунова, В. Забашти та І. Селіванова. Слід сказати про І. Пархоменко і як про активного члена Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, від якого отримала подяку «За самовіддану плідну діяльність та високу громадянську позицію». Викладання – ще одна сфера її діяльності: Національна Академія керівних кадрів культури і мистецтва, Київський державний інститут декоративно-ужиткового мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука та Інститут дизайну і реклами. Сьогодні – ще й захист студентських робіт у НАОМА, адже доля майбутнього мистецтва їй не байдужа.

Твір Інни Пархоменко. Пасхальний натюрморт

«УПА – відповідь нескореного народу»

8 травня у Києві з нагоди Дня пам'яті та примирення відкрили фотодокументальну виставку про антинацистську боротьбу УПА – «УПА – відповідь нескореного народу». Представлено її першу частину – «Повстанці проти нацизму», яка розповідає про антинацистський фронт українських націоналістів. На 12 стендах у фотографіях, документах, мапах та інфографіках показано цілісну картину протистояння Організації українських націоналістів та Української Повстанської Армії з Третім Рейхом. Від арештів Степана Бандери і Ярослава Стецька німецькими спецслужбами в липні 1941 р. до звільнення останніх націоналістів – в'язнів нацистських концтаборів у травні 1945 р. Цю сторінку історії Другої світової війни в советські часи замовчували, але й в незалежній Україні внесок українських повстанців у боротьбу Об'єднаних Націй проти агресора залишається мало відомим для широкої громадськості.

«У воєнних діях під час Другої світової взяли участь понад 7 мільйонів українців. У лавах антигітлерівської коаліції воювала більшість із них – понад 6 мільйонів. Близько 300 тисяч українців воювали по інший бік фронту. Разом з тим близько ста тисяч українців взяли до рук зброю у боротьбі

проти обох тоталітарних режимів – комуністичного й червоного. Мова йде про Українську повстанську армію. Тому в ці дні ми вирішили нагадати про ролі УПА у подоланні нацизму, – зазначив на відкритті Володимир В'ятрович, голова Українського інституту національної пам'яті та один із авторів виставки. – Чому важливо говорити про цю сторінку історії? Бо вона залишається однією з найменш досліджених і найбільш обстріляних радянською та російською пропагандою».

Світлина, яких використано понад 200, документи, зокрема з німецьких архівів, мапи розвінчують поширені міти про УПА. Розповідають, як ОУН дійшла до конфронтації з нацистською Німеччиною, за яких умов розгорнула повстанську армію, яким був масштаб її воєнних дій проти окупантів та якими були антиповстанські операції нацистів у відповідь, яких втрат зазнали націоналісти у цьому протистоянні. Матеріяли виставки свідчать, що українських націоналістів переслідували не тільки гітлерівці, а й їхні союзники по Осі – Румунія та Угорщина. Борці за незалежну Україну заважали кожній із країн-окупантів.

«У боротьбі з нацизмом загинуло щонайменше 3 члени Проводу ОУН(б), 9 членів крайових проводів і 29 членів

керівних органів підпілля обласного рівня. Українські повстанці в боях із Вермахтом, поліцією та СС втратили 25 сотенних і 4 курінних командирів. Достатньо сказати, що весь перший штаб УПА – головний командир Василь Івахів, начальник штабу Юліан Ковальський та ад'ютант Семен Снядецький полягли в бою з німцями. Цим підпільники ОУН та вояки УПА довели своє право бути пошанованими на рівні з іншими переможцями нацизму», – переконаний автор концепції виставки, науковий співробітник Центру досліджень визвольного руху Ігор Бігун.

«УПА – відповідь нескореного народу» є спільним проектом Українського інституту національної пам'яті, Центру досліджень визвольного руху, Національного музею-меморіалу «Тюрма на Лонцького» та Галузевого державного архіву Служби безпеки України. Друга частина виставки «Повстанці проти комунізму» буде відкрита в жовтні, напередодні 75-ї річниці створення УПА.

Виставка «УПА – відповідь нескореного народу» експонуватиметься на площі перед Національним музеєм історії України (Київ, вул. Володимирська, 2) до 7 червня.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

ПОДЯКА ДОБРОЧИНЦЯМ

Від редакції та усіх читачів газети «Наша віра» складаємо щирі подяку благодійникам, котрі своїми внесками посприяли випуску цього числа: отцю Василю Пишному і парафіянам церкви Святої Покрови с. Рубанівське на Січеславщині, Ігорю Берштейну, Антону Коломійцю, Олександрі Пікалову, Галині Ситій, Наталі Кучер, Георгію і Наталі Рогожиним, Тамарі Огданській, Олександрі Бізінському, пані Ларисі і пані Людмилі з Києва.

Дорогі друзі й читачі, усі, кому не байдуже питання правдивого вільного слова як території життя!

«Наша віра» потребує Вашої підтримки.

Благодійні пожертви на підтримку нашого часопису можна надсилати на ім'я головного редактора Раїси Лиші або директора Орини Сокульської з поза меж України – через Western Union, в Україні – поштою – на адресу: Редакція газети «Наша віра», прізвище та ім'я одержувача, аб. скринька 283, Головошта, м.Київ, 01001, Україна – Ukraine або скотактувавшись з редакцією персонально. Тел. 425-68-06; nashavira@ukr.net

Засновник і видавець – колектив Редакції газети

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
Раїса ЛИША

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Раїса ЛИША, Олександр ТКАЧУК, Олесь ШЕВЧЕНКО, Василь ОВСІЄНКО, Юрій ВІВТАШ, о. Іван РИБАРУК, Олександр СУГОНЯКО, Тарас ЧОРНОКОЖА.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР-ОРГАНІЗАТОР: Ольга КАВУН
Комп'ютерна робота: Ірина ОЛІХ

Зайти: вул. Межигірська, 21, 04071

Для листів: Редакція газети «Наша віра», прізвище й ім'я одержувача, а/с 283, Головошта, м.Київ, 01001, Україна – Ukraine.
E-mail: nashavira@ukr.net; http://www.nashavira.ukrlife.org

Телефон-факс: 425-68-06

Наш розрахунковий рахунок: 26002300175421, МФО 322669 в ОЩАДБАНКУ
Ідентиф. код №22893760

Підписано до друку 30 травня 2017 р.

